

Sisarusten välinen väkivalta

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus kansainvälisestä tutkimuksesta

Tiivistelmä

Tiedekunta: Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Erikoissosiaalityöntekijän koulutus

Opintosuunta: Lapsi-, nuoriso- ja perhesosiaalityön erikoisala

Tekijä: Tiia Arponen

Työn nimi: Sisarusten välinen väkivalta, kuvaileva kirjallisuuskatsaus kansainvälisestä tutkimuksesta

Työn laji: tieteellis-käytännöllinen lopputyö

Kuukausi ja vuosi: kesäkuu 2024

Sivumäärä: 23 sivua

Avainsanat: sisarusten välinen väkivalta, kirjallisuuskatsaus, lastensuojelun sosiaalityö

Ohjaaja: yliopistonlehtori Eveliina Heino

Säilytyspaikka: www.sosnet.fi/FI/Erikoistumiskoulutus/Lopputyot

Tämä tutkielma käsittelee vähemmän tutkittua lähisuhdeväkivallan muotoa, sisarusten välistä väkivaltaa lapsuuden kokemuksena. Tutkielma on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, ja sen aineisto koostuu 24 kansainvälisestä tutkimuksesta. Tutkielman tavoitteena on selvittää sitä, millaisena sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan aiemmissa tutkimuksissa sekä millaisena sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy sosiaalityön kontekstissa. Tehdyissä tutkimuksissa sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan lasten oireiluna, vertaissuhteisiin kytkeytyvänä sekä perhesuhteita haavoittavana. Sosiaalityön kontekstissa sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy tutkimusten pohjalta, vaikeutena tunnistaa sisarusten välistä väkivaltaa, väkivaltaan puuttumattomuutena sekä palveluiden puutteena.

Tutkielman pohjalta tärkeänä näyttäytyy sisarusten välistä väkivaltaa koskettavan tiedon lisääminen ja ilmiön näkyväksi tekeminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä ammattilaisille että perheille. Jatkossa sisarusten välistä väkivaltaa ja sen yhteyksiä lasten ja nuorten mielenterveyteen, vertaissuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan ja kiusaamiseen sekä perhesuhteisiin olisi tarpeen tutkia Suomessa tarkemmin. Lisäksi jatkossa olisi tärkeää tarkastella sisarusten välistä väkivaltaa ilmiönä sosiaalityön kontekstissa ja erityisesti lastensuojelun sosiaalityön kontekstissa suomalaisen palvelujärjestelmän näkökulmasta.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	4
2. AIEMPI TUTKIMUS PERHEISSÄ TAPAHTUVASTA VÄKIVALLASTA	5
2.1 Väki­valta perheissä.....	5
2.2 Sisarus­ten välinen väki­valta	6
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
3.1 Tutkimuskysymykset	9
3.2 Tutkimusetiikka	9
3.3 Aineisto ja menetit	9
4. AINEISTON ANALYYSI	11
6.1 Sisarus­ten välinen väki­valta ilmiönä.....	11
6.2 Sisarus­ten välinen väki­valta sosiaali­työn kontekstissa.....	14
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	16
LÄHTEET	20

1. JOHDANTO

Keväällä 2022 uutisoitiin, että noin 12-vuotiasta epäillään noin 5-vuotiaan pikkusiskonsa murhan yrityksestä (Helsingin Sanomat 2022). Uutisessa asiantuntijat totesivat sisarusten välisen väkivallan olevan vaiettu ilmiö ja että mustelmat kuitataan usein sisarusten väliseksi nahisteluksi. Sisarusten välinen väkivalta on yksi yleisimmistä, ellei jopa yleisin, lähisuhdeväkivallan muoto. Sen tunnistamista vaikeuttaa ja haastaa sisarusten välisen väkivallan normalisointi sekä se, että sisarusten välisestä väkivallasta puhuminen näyttää edelleen jossain määrin tabuna (Eeva 2018). Sisarusten välisestä väkivallasta voidaan puhua esimerkiksi sisarusten välisenä nahisteluna, eikä aina tunnisteta sen vakavuutta. (Meyers 2014). Sisarusten välinen väkivalta voi näyttää monenlaisena. Se voi olla fyysistä, henkistä, aineellista tai seksuaalista väkivaltaa, joka usein piiloutuu kodin seinien sisäpuolelle. Suomessa ja Pohjoismaissa sisarusten väkivaltaa on tutkittu vähemmän kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa tutkimuksia sisarusten välisestä väkivallasta on enemmän (Eeva 2018).

Sisarusten välinen väkivalta on samalla tavalla traumatisoivaa kuin muu lähisuhdeväkivalta ja sillä voi olla vakavia ja pitkäkantoisia seurauksia, jotka heijastuvat aikuisikään asti. Koettu sisarusten välinen väkivalta on yhdistetty ahdistuneisuuteen, masentuneisuuteen, aggressioon sekä aggressiiviseen käyttäytymiseen (Renner ym. 2020). Sisarusten välisen väkivallan on havaittu ennustavan mielenterveyteen, itsetuntoon sekä rikollisuuteen liittyviä pulmia (Tucker ym. 2020a). Tämän vuoksi nähdään tärkeänä selvittää, miten sisarusten välisen väkivallan ilmenemiseen pystyttäisiin puuttumaan.

Kiinnostukseni sisarusten väliseen väkivaltaan ilmiönä on herännyt käytännön lastensuojelun sosiaalityön kautta. Työssäni olen havainnut, että sisarusten välistä väkivaltaa ei aina osata tunnistaa eikä siihen välttämättä puututa samalla tavalla kuin muihin lähisuhdeväkivallan muotoihin. Lastensuojelun sosiaalityössä kohdataan lähisuhdeväkivallalle altistuneita lapsia ja myös lapsia, jotka käyttäytyvät väkivaltaisesti. Tämän vuoksi on tärkeää, että lastensuojelun sosiaalityössä pystyttäisiin vielä paremmin ymmärtämään, tunnistamaan sekä vanhempien ohella puuttumaan myös sisarusten väliseen väkivaltaan. Koska Suomessa sisarusten välistä väkivaltaa on tutkittu vain vähän, näyttää kansainvälisen tutkimuksen kokoaminen tärkeänä ilmiön ymmärtämisen ja perheiden auttamisen näkökulmasta. Tästä syystä olen päättänyt kokoamaan kansainvälistä tutkimusta aiheesta kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keinoin. Tavoitteenani on luoda syvempää

ymmärrystä sisarusten välisestä väkivallasta ilmiönä ja tuoda näin tärkeää tietoa myös lastensuojelun sosiaalityön kentälle, jossa työskennellään lapsien kanssa, jotka ovat kokeneet sisarusten välistä väkivaltaa tai ovat itse käyttäytyneet väkivaltaisesti sisarussuhteissa.

2. AIEMPI TUTKIMUS PERHEISSÄ TAPAHTUVASTA VÄKIVALLASTA

2.1 Väkivalta perheissä

Väkivallalla tarkoitetaan vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista niin, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja niin että se johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai jopa kuolemaan. Väkivaltakäsitteet voidaan jaotella sekä yhteisölliselle tasolle että ihmisten väliselle tasolle. Ihmissuhteiden mukaan väkivalta voidaan jaotella lähisuhdeväkivaltaan, perheväkivaltaan, parisuhdeväkivaltaan ja seurusteluväkivaltaan. Jaottelua voidaan tehdä myös väkivallan paikan, väkivallan kohteena olevien sukupuolen tai ikäryhmän mukaisesti. Väkivaltaa on jaoteltu lisäksi väkivallan ilmenemismuodon mukaan. Ilmenemismuodon mukaan jaoteltu väkivalta on fyysistä väkivaltaa, henkistä väkivaltaa, vainoa, seksuaalista väkivaltaa, lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, taloudellista väkivaltaa, kemiallista väkivaltaa, välineellistä väkivaltaa, kulttuuriin liittyvää väkivaltaa, uskontoon liittyvää väkivaltaa, kunniaan liittyvää väkivaltaa sekä laiminlyöntiä. (Bildjuschkin ym. 2020).

Perheväkivalta on lähisuhdeväkivaltaa, joka kohdistuu samaan perheenjäseneseen (Mielityinen ym. 2022). Perheissä ja lähisuhteissa ilmenee erilaisia väkivallan muotoja. Tahallaan toista satuttava tai vahingoittava käyttäytyminen voidaan määritellä väkivallaksi, oli se sitten fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, sosiaalista, aineellista tai taloudellista väkivaltaa. Fyysinen väkivalta on väkivallan muodoista tunnistetuin, mutta se ei ole lainkaan ainut väkivallan muoto. Aineellisella tai materiaalisella väkivallalla tarkoitetaan toisen omaisuuden kajoamista (Ensi- ja turvakotien liitto, nettiturvakoti). Sisarusten välinen väkivalta, josta käytetään myös termiä sisarusväkivalta on yksi perheväkivallan ja lähisuhdeväkivallan muodoista.

2.2 Sisarusten välinen väkivalta

Sisarussuhteet ovat yksi läheisimmistä vuorovaikutuksellisista suhteista lapsuuden aikana. Koska sisarusten kanssa ollaan tiiviisti tekemisissä perheyhteisössä ja suhde on vuorovaikutuksellinen, vaikuttavat sisarukset sosialisatioon, oppimiseen ja suoriin sekä epäsuoriin taitoihin, odotuksiin, tehtäviin ja kumppanuuden tulkintoihin. Sisarussuhteet muokkaavat näkemyksiämme vallasta, hierarkiasta, oikeudenmukaisuudesta, uskollisuudesta, ystävydestä, kommunikointityyleistä, konfliktien ratkaisutaidoista sekä ihmisten välisistä suhteista. (Perkins & Meyers 2020).

On normaalia, että sisarussuhteessa syntyy joskus aggression tunteita, jotka purkautuvat sisarusten välillä kilpailuna ja riitoina. Sisarusten välinen aggressio muuttuessaan kiusaamiseksi ei ole hyväksyttävää ja siihen on aina syytä puuttua. Kiusaamisella tarkoitetaan toisen tahallista fyysistä tai psyykkistä vahingoittamista ja/tai satuttamista. Kiusaaminen on väkivallan muoto ja siitä voidaan puhua myös väkivallan käsitteillä kuten sisarusten välinen väkivalta tai sisarusväkivalta. (Ensi- ja turvakotien liitto, nettiturvakoti).

Sisarusten välistä väkivaltaa on kansainvälisesti tutkittu eniten Yhdysvalloissa. Yhdysvalloissa sisarusten välistä väkivaltaa on tutkittu osana lähisuhde- ja perheväkivaltaa (domestic violence) sekä vertaissuhde väkivaltaa (peer violence). Suomessa sisarusten välistä väkivaltaa ei ole tutkittu yksittäisenä lähisuhdeväkivallan osana, vaikka sitä on käsitelty julkisuudessa sekä erilaisissa lähisuhdeväkivaltaa käsittelevissä julkaisuissa kuten ensi- ja turvakotien liiton nettisivuilla. (Eeva 2018). Kansainvälisissä tutkimuksissa sisarusten välisestä väkivallasta on käytetty käsitteitä sibling violence, sibling aggression, sibling abuse ja sibling conflict (Perkins 2014, 34–35). Viime vuosina tutkimuksissa on käytetty sisarusten välisestä väkivallasta myös termiä sibling bullying (Perkins & Meyers 2019). Suomalaisessa keskustelussa on käytetty termiä sisarusten välinen väkivalta (Eeva 2018; Helsingin Sanomat 2022; Ensi- ja turvakotien liitto, nettiturvakoti).

Kansallisessa lapsiuhritutkimuksessa vuodelta 2022 on ensimmäisen kerran kysytty erikseen 6. ja 9.luokkalaisilta lapsilta ja nuorilta sisarusten välisestä väkivallasta. Kyselyyn on vastannut 6 825 oppilasta Manner-Suomesta ja Ahvenanmaalta. Kyselyn perusteella sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaiset kokevat sisarusväkivaltaa pääasiassa vain joskus. Kuudesluokkalaisista 28 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisista 32 prosenttia raportoi kokeneensa ainakin joskus henkistä väkivaltaa sisarusten tai sisarpuolten taholta. Vastaavat osuudet lievän väkivallan suhteen olivat 15 ja 19 prosenttia ja vakavan väkivallan suhteen 14 ja 16 prosenttia. Kyselyyn vastanneista kuudesluokkalaisista lapsista on kohdanneet eniten henkisen väkivallan muodoista sisarusten ja

sisarpuolten taholta murjottamista ja puhumasta kieltäytymistä (32%), haukkumista, nälvimistä tai kiroilua (28%) ja esineiden heittämistä, niiden lyömistä ja potkimista (23%). Lievästä sisarusväkivallasta yleisimpiä ovat tyrkkiminen, töniminen tai ravistelu vihaisesti (12%) ja läimäyttämisen (12%). Vakavasta sisarusväkivallasta yleisintä on potkaisu tai potkiminen (15%) ja melko yleisiä ovat myös nyrkillä (9%) tai esineellä lyöminen (7%). Samat sisarusten tai sisarpuolten tahoilta koetut väkivaltamuodot kuin kuudesluokkalaisilla ovat yleisimpiä myös yhdeksäsluokkalaisilla. (Mielityinen ym. 2022, 49-51).

Kansainvälisten tutkimusten mukaan sisarusten välinen väkivalta on yleisin väkivallan muoto perheiden sisällä (Relva ym. 2016). Tutkimuksissa on todennettu sen lisäävän todennäköisyyttä mielenterveyden haasteisiin. Tutkimusten mukaan sisarusten välinen väkivalta lisää todennäköisyyttä kokea ahdistusta, masennusta, vihaa ja aggressiivisuutta. Bowes ja kumppanit (2014) havaitsivat, että lapset, jotka olivat kokeneet sisarusten välistä väkivaltaa 12-vuotiaina kärsivät kaksi kertaa todennäköisemmin mielenterveyden haasteista 18-vuotiaina, kuin lapset, jotka eivät olleet sisarusten välistä väkivaltaa kokeneet. Lisäksi tulokset osoittivat kasvua itseään vahingoittavassa käyttäytymisessä niillä lapsilla, jotka olivat altistuneet sisarusten väliselle väkivallalle. Phillips ja kumppanit (2018) havaitsivat tutkiessaan lapsia, jotka olivat psykiatrisessa hoidossa, että 76 prosenttia oli syyllistynyt sisarusten väliseen väkivaltaan ja 22 prosenttia lapsista oli sisarusten välisen väkivallan uhreja. Tutkimuksessa havaittiin, että lapset olivat olleet väkivaltaisista myös vertaisia, vanhempia ja ikätovereita kohtaan.

Aiempien tutkimusten mukaan sisarusten välisellä väkivallalla ja vertaissuhteissa tapahtuvalla väkivallalla ja/tai kiusaamisella on havaittu yhteyksiä. Ensor ja kumppanit (2010) tutkivat epäsosiaalisen käyttäytymisen kehityskulkuja, jotka kuvattiin vanhempien sisarusten kanssa 3- ja 6-vuotiaina ja tuntemattomien ikätovereiden kanssa 6-vuotiaina. Tutkimuksessa havaittiin, että epäsosiaalinen käyttäytyminen sisaruksia kohtaan ennusti kiusaamista sekä jakamisen vaikeutta tuntemattomissa vertaissuhteissa. Myös Tippett ja Wolke (2015) ovat havainneet tutkimuksessaan sisarusten välisen väkivallan liittyvän vertaissuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. Sisarusten uhriksi joutuminen lisäsi merkitsevästi todennäköisyyttä joutua vertaiskiusaamisen uhriksi, ja sisarusten aggressiivisuuteen syyllistyneet olivat todennäköisemmin sekä ikätovereiden kiusaajia että kiusaamisen uhreja. Vertaiskiusaamiseen on tutkimuksissa yhdistetty liittyvän riskikäyttäytymistä. Tutkimusten mukaan lapsilla, jotka kiusaavat vertaisiaan on esimerkiksi suurempi todennäköisyys raportoida päihteiden käytöstä (Bender & Lösel 2011). Lisäksi vertaiskiusaaminen on tunnistettu

mekanismiksi, joka liittyy perheväkivallan ja päihteidenkäytön väliseen suhteeseen (Espelage ym. 2013).

Vanhempien kasvatustyyliin ja kasvatustyyliin sekä perheympäristöllä on havaittu olevan yhteys sisarusten väliseen väkivaltaan. Tippett ja Wolke (2015) havaitsivat tutkimuksessaan myös yhteyden vanhemmuuden ja sisarusten välisen kiusaamisen välillä. Ankara vanhemmuus lisäsi sisarusten välisen aggression riskiä, kun taas positiivinen vanhemmuus suojasi sisarusten väliseltä aggressiivisuudelta. Myös Erikson ja Jensen (2009) ovat saaneet samankaltaisia tuloksia. Heidän tutkimuksensa mukaan vanhempien suurempi fyysisten rangaistusten käyttö lisää riskiä sisarusten väliseen väkivaltaan. Sisarusten väliseen väkivaltaan on havaittu liittyvän myös koettu stressi perheissä. Se lisääkö sisarusten välinen väkivalta perheissä koettua stressiä vai lisääkö perheissä koettu stressi sisarusten välistä väkivaltaa ei ole suoraan pystytty todentamaan. (Perkins ym. 2022).

Tutkimusten mukaan sisarusten välinen väkivalta ja parisuhdeväkivalta ovat yhteydessä toisiinsa (Ruff ym. 2018; Tucker ym. 2014). Tuckerin ja kumppaneiden (2014) tutkimuksessa havaittiin, että vanhempien välisille konflikteille sekä perheväkivallalle altistuminen liittyivät lapsuudessa koettuun sisarusten väliseen väkivaltaan. Perhesuhteiden tarkasteleminen näyttöä merkitseväksi lapsuudessa koetun sisarusten välisen väkivallan tutkimisessa. Myös vanhemman lapsen kohdistaman väkivallan on havaittu olevan yhteydessä sisarusten välisen väkivallan ilmenemiseen (van Berkel ym. 2018; Meyers 2014). Van Berkelin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa on havaittu viitteitä siitä, että huomattava osa vanhempiensa pahoinpitelemiksi joutuneista lapsista kokee väkivaltaa myös sisarusten taholta. Meyersin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa havaittiin, että tutkittavien lasten kodeissa ei ollut vain lapsen kohdistuvaa väkivaltaa vaan myös lasten laiminlyöntiä. Havaittiin vanhemman läsnäolon puuttumista sekä vanhemman ja lasten välisiä haastavia vuorovaikutussuhteita, joihin liittyi suosimista, liittoumia sekä roolisekaannuksia. Myös Wintersin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa on havaittu yhteys aikuisten läsnäolon ja valvonnan sekä sisarusten välisen väkivallan välillä. Tilanteissa, joissa lapset joutuvat selvittämään keskenään konflikteja ilman aikuisen valvontaa ja apua, esiintyy enemmän sisarusten välistä väkivaltaa. Tämä selittyy osittain lasten puutteellisilla konfliktien ratkaisukeinoilla.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkielmassa tarkastelen, millaisena ilmiönä sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy kansainvälisesti. Tutkimuskysymykseni määrittyvät tämän mukaisesti. Pyrin löytämään aineistosta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisena sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan aiemmissa tutkimuksissa?
- 2) Millaisena sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy sosiaalityön kontekstissa?

Tutkimusaineistona käytän englanninkielisiä tutkimusartikkeleita, jotka käsittelevät sisarusten välistä väkivaltaa. Tutkimusaineiston kerään kirjallisuuskatsauksen keinoin tietyillä hakuehdoilla, pyrkien rajaamaan tutkimusaineiston tämän tutkielman tutkimuskysymysten mukaisesti.

3.2 Tutkimusetiikka

Kirjallisuuskatsauksessa hyödynnetään valmiita aineistoja kuten kansainvälisiä, julkaistuja tutkimusartikkeleita, joissa on otettu huomioon tutkimukseen liittyvät eettiset näkökulmat. Sensitiivisissä tutkimusaiheissa valmiin aineiston hyödyntäminen voi olla hyvä valinta tutkimusetiikan näkökulmasta. Lasten kokeman väkivallan tutkiminen on sensitiivinen tutkimusaihe, jonka vuoksi koen, että aiheen tarkasteleminen valmiin aineiston kautta on tutkimusetiikan näkökulmasta tässä hetkessä itselle sopiva ratkaisu. Rauhalan ja Virokannaksen (2011) mukaan valmiin aineiston käyttöön liittyvät tutkimuseettiset kysymykset koskevat aineistojen käytettävyyttä, niiden käyttämisen taitoja sekä aineiston valikointia siten, että valmis aineisto palvelee tutkimuskysymystä eikä päinvastoin määrittele sitä.

3.3 Aineisto ja metodit

Tutkimuksen aineistona käytän kansainvälisiä artikkeleita, jotka olen koonnut systemaattisesti kirjallisuuskatsauksen keinoin. Tutkielmani on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jota voidaan luonnehtia yleiskatsaukseksi ja se on yksi kirjallisuuskatsauksien yleisimmin käytetyistä muodoista.

Tutkittava ilmiö pyritään kuvailemaan laaja-alaisesti, mutta tutkimuskysymykset ovat väljempää kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta erottuu kaksi hieman erilaista orientaatiota; narratiivinen ja integroiva kirjallisuuskatsaus. Tässä tutkielmassa painottuu integroiva kirjallisuuskatsaus, jonka tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä monipuolisesti ja uutta tietoa tutkitusta aiheesta tuottaen. Integroivalla kirjallisuuskatsauksella on yhtymäkohtia systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. (Salminen 2011, 6-7).

Kansainvälisissä tutkimusartikkeleissa sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan erilaisin termein, joita aiemmin kuvasin (sibling aggression, sibling abuse, sibling violence, sibling conflict ja sibling bullying). Tässä tutkielmassa käytän termiä sisarusten välinen väkivalta. Perustelen termin valintaa sillä, että tutkielman yksi tavoite on tuoda näkyvämmäksi sisarusten välisen aggressiivisuuden ja kiusaamisen haavoittavaa elementtiä, jota ei aina ole niin helppo tunnistaa. Väkivalta terminä tuo esiin mielestäni vahvimmin sen haavoittavan, vahingoittavan ja vallan käyttöön liittyvän puolen. Lisäksi tämä käsite on ollut käytössä suomalaisessa keskustelussa aihealueesta (Ensi- ja turvakotien liitto, nettiturvakoti; Helsingin Sanomat 2022).

Tämän tutkielman tutkimusprosessi on edennyt vaiheittain ja ensimmäisenä olen muodostanut tutkimuskysymykset, joihin pyrin aineiston avulla löytämään vastauksia. Tutkimuskysymysten määrittelyn jälkeen olen valinnut tietokannat, joista artikkeleita etsin. Olen päättänyt käyttää Ebsco tietokantaa, jossa olen rajannut tietokannat psykologian ja sosiologian tietokantoihin sekä seksuaalisuuden/sukupuolen tietokantoihin. Tarkoitukseni on ollut löytää artikkeleita, jotka koskettavat sosiaalityötä, jolla perustelen tietokantojen valintaa. Tietokantojen valinnan jälkeen olen määrittänyt hakusanat, jotka ovat olleet sibling violence OR sibling aggression OR sibling abuse AND social work. Lisäksi olen rajannut aineistoa uusimpiin tutkimusartikkeleihin, jotta saisin mahdollisimman viimeaikaista tutkimustietoa aihealueesta. Rajasin aineiston viimeiselle seitsemälle vuodelle eli aineistoon valikoitui vertaisarvioidut tutkimusartikkelit vuodesta 2018 vuoteen 2024. Tein aineistohaun vuoden 2024 alussa. Rajasin lisäksi tutkimusaineiston englanninkielisiin tutkimusartikkeleihin.

Hakusanoilla tuloksia tuli 179 artikkelia, josta kaksoiskappaleiden poistamisen jälkeen jäi 97 kappaletta. Näihin artikkeleihin tein ensimmäisen vaiheen seulonnan, jossa otsikon perusteella sekä epäselvissä tilanteissa tiivistelmän perusteella valikoin aineistoon artikkelit, jotka käsittelevät sisarusten välistä väkivaltaa. Tässä vaiheessa aineistosta rajautui pois aihepiiriin kuulumattomia artikkeleita. Esimerkiksi artikkeleita, jotka käsittelevät vanhempien lapsiin kohdistamaa väkivaltaa.

Lisäksi tässä vaiheessa rajasin pois kirjallisuuskatsaukset. Tämän jälkeen artikkeleita jäi 60 kappaletta. Tässä vaiheessa lähdin tekemään artikkeleihin tarkempaa seulontaa lukemalla artikkeleita läpi. Tässä vaiheessa artikkeleita rajautui vielä pois, sillä ne eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin tai käsitelleet sisarusten välistä väkivaltaa. Artikkeleita rajautui myös pois, sillä niistä oli käytettävissä yliopiston kautta vain rajattu teksti. Lopulliseen aineistoon jäi 24 artikkelia.

4. AINEISTON ANALYYSI

Toteutin aineiston analyysin sisällönanalyysina. Sisällönanalyysissa aineisto puretaan osiin, jonka jälkeen se luokitellaan uudelleen (Metsämuuronen 2011). Aloitin aineiston analyysin purkamalla aineistoa osiin tekemällä artikkeleista taulukon, jossa tulee esille artikkelin otsikko, kirjoittavat, julkaisuvuosi, tutkimuskysymykset, aineisto ja metodit sekä artikkelin esittelemät keskeisimmät tutkimustulokset. Lisäksi taulukkoon olen kuvannut sitä, miten kyseinen tutkimusartikkeli vastaa omiin tutkimuskysymyksiini. Lähdin toteuttamaan aineiston analyysia esittämällä aineistolle tutkimuskysymykset. Lähdin ensin hakemaan vastauksia siihen, millaisena sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan tutkimuksissa, teemoittelemalla aineistoa tutkimuskysymysten mukaisesti. Kirjallisuuskatsauksen aineistoa voi järjestellä eri tavoin. Yksi tavoista on aineiston teemoittelu (McCombes 2019). Aineiston perusteella sisarusten välistä väkivaltaa kuvataan lasten oireiluna, vertaissuhteisiin kytkeytyvänä sekä perhesuhteita haavoittavana. Toisena tutkimuskysymyksenäni oli, millaisena sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy sosiaalityön kontekstissa. Aineiston perusteella sisarusten välinen väkivalta sosiaalityön kontekstissa näyttäytyi vaikeutena tunnistaa sisarusten välistä väkivaltaa, väkivaltaan puuttumattomuutena sekä palveluiden puutteena. Avaan seuraavissa kappaleissa tarkemmin näitä eri kategorioita.

6.1 Sisarusten välinen väkivalta ilmiönä

Lasten oireiluna

Tutkimuksissa nousi esille sisarusten välisen väkivallan vaikutukset sisarusten väliselle väkivallalle altistuneiden sekä siihen osallistuneiden lasten ja nuorten mielenterveyteen. Tompsett ja kumppanit (2018) tutkivat nuorten mielenterveysklinikalle lähetteen saaneita nuoria sekä heidän äitejään, tarkoituksenaan kartoittaa sisarusten välisen väkivallan kokemuksia näiden nuorten kohdalla.

Tutkimuksen tulosten mukaan sisarusten välinen väkivalta oli erittäin yleinen ongelma mielenterveysklinikalle lähetetyillä lapsilla ja nuorilla. Lähes kaikki lapset ja nuoret olivat osallistuneet jonkinlaiseen sisarusten väliseen väkivaltaan viimeisen vuoden aikana. Lapsista näin raportoi 82,4 prosenttia ja äideistä 93,1 prosenttia. Tutkimuksessa havaittiin, että lapset, joilla diagnosoitiin käytöshäiriö ja heillä oli ulospäinsuuntautuneita haasteita, olivat todennäköisemmin osallisina vakavampaan sisarusten väliseen väkivaltaan. Tutkimus tuo esille, kuinka mielenterveyden haasteet ovat yhteydessä sisarusten välisen väkivallan kokemuksiin. Vastaavanlaisia tutkimustuloksia ovat saaneet Toseeb ja Wolke (2022) tutkimuksessaan, jossa he tarkastelivat sisarusten välisen väkivallan kiusaamisroolia suhteessa negatiiviseen ja positiiviseen mielenterveyteen. Tulokset osoittavat, että sisarusten välinen väkivalta varhaisessa murrosiässä oli yhteydessä negatiiviseen mielenterveyteen myöhemmässä teini-iässä riippumatta siitä, missä roolissa (vain tekijä, vain uhri, tekijä ja uhri) nuori kiusaamisen tai väkivallan suhteen oli. Myös tässä tutkimuksessa havaittiin yhteys vakavampien seurausten ja vakavamman väkivallan tai kiusaamisen välillä. Mitä useammin lapsi tai nuori joutui kiusaamisen uhriksi varhaisessa murrosiässä, sen vakavampia negatiiviset seuraukset mielenterveyteen olivat myöhemmässä teini-iässä. Lopesin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa tulokset osoittavat yhteyden kiusaamisroolilla suhteessa mielenterveydenhaasteisiin. Heidän tutkimustulosten mukaan sisarusväkivallan tekijät näyttäytyivät parempivointisina mielenterveyden suhteen kuin sisarusväkivallan uhrin.

Tutkimuksissa havaittiin myös yhteyksiä riskikäyttäytymisen lisääntymisen ja sisarusten välisen väkivallan välillä. King ja kumppanit (2018) tarkastelivat sisarusten välistä vihamielisyyttä. Vihamielisyydellä tässä tutkimuksessa tarkoitettiin sisarusten välistä fyysistä väkivaltaa, väkivallalla uhkailua sekä kiivasta sanallista konfliktia. Tutkimuksessa havaittiin sisarusten välisen vihamielisyyden lisäävän riskiä käytöshäiriön piirteisiin sekä elinikäiseen aggressioon. Tutkimuksessa havaittiin, että erityisesti toistuvat fyysisen väkivallan kokemukset lapsuudessa lisäsivät elinikäisen aggressioon riskiä. Tutkimuksen mukaan myös niinkin harvoin kuin kerran vuodessa tapahtuva sisarusten välinen vihamielisyys yhdistettiin korkeampiin käytöshäiriön oireisiin, reaktiiviseen aggressioon sekä elinikäiseen fyysiseen aggressiivisuuteen. Tutkimuksen havainnot viittaavat siihen, että jopa määrältään alhaisella sisarusten välisellä väkivallalla voi olla haitallinen vaikutus aggressioon ja tunteiden säätelyyn. Myös Dantcheyn ja Wolken (2019) tutkimuksessa havaittiin yhteyksiä sisarusten välisen väkivallan ja myöhemmin kehittyvän riskikäyttäytymisen välillä. Tutkimuksen tulosten mukaan toistuva sisaruskuksen kiusaaminen ennusti epäsosiaalista käyttäytymistä, kun taas toistuva sisaruskuksen kiusaamisen uhriksi joutuminen ennusti

nikotiiniriippuvuuden kehittymistä. Heidän tutkimuksessaan havaittiin, että erityisesti kiusaajat sekä he ketkä olivat sekä kiusaajia että uhreja, olivat suuremmissa vaarassa riskikäyttäytymisen kehittymiseen. Heidän tutkimuksessaan havaittiin, että nuorilla, jotka osallistuivat kiusaamisen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen useammassa ympäristössä, kuten kotona ja koulussa, oli korkein todennäköisyys epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, rikollisuuteen sekä laittomien huumeiden käyttöön.

Vertaissuhteisiin heijastuvaa

Aineiston tutkimuksissa oli havaittavissa sisarusten välisen väkivallan yhteys vertaissuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. Validon (2021) ja kumppaneiden tutkimuksessa havaittiin yhteys sisarusten välisen väkivallan ja vertaissuhteissa tapahtuvan väkivallan välillä. Suurempi sisarusten välinen aggressio oli yhteydessä suurempaan vertaissuhteissa tapahtuvaan fyysiseen sekä verbaaliseen aggressioon. Myös Dirks ja kumppanit (2019) saivat samankaltaisia tuloksia tutkiessaan nuorempia, esikouluikäisiä lapsia. Heidän tutkimuksessaan ilmeni, että aggressiivisesti sisarussuhteissa käyttäytyvät lapset käyttäytyvät aggressiivisesti myös muissa ympäristöissä, kuten vertaissuhteissa. Heidän tutkimuksessaan havaittiin, että vertaissuhteissa verbaalinen väkivalta oli tyypillisempää kuin fyysinen väkivalta.

Tutkimuksissa havaittiin erilaisia yhteyksiä sisarusten välisen väkivallan ja vertaissuhteissa tapahtuvan väkivallan suhteen sen mukaan, oliko lapsi tai nuori sisarusten välisessä väkivallassa tekijä vai uhri. Glatz ja kumppanit (2019) tutkivat sisarussuhteissa koetun väkivallan yhteyksiä vertaisväkivallan uhriksi joutumiselle. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sisarussuhteessa koettu väkivalta altisti vertaissuhteissa väkivallan uhriksi joutumiselle. Myös Morril ja kumppanit (2018) saivat samankaltaisia tuloksia tutkiessaan sisarusten väkivallan uhriksi joutumisen yhteyttä vertaisväkivallan uhriksi joutumisen kanssa. Heidän tutkimuksen lähtökohtana oli ajatus siitä, että sisarusten välisellä kiusaamisella on merkitsevä yhteys vertaissuhteissa tapahtuvan kiusaamisen kanssa. Heidän tutkimuksensa tulokset osoittivat tutkimushypoteesit paikkaansa pitäviksi. Sisarusten välisen väkivallan uhriksi joutuminen oli yhteydessä vertaisväkivallan uhriksi joutumisen kanssa. He havaitsivat lisäksi, että sisarusten välisen väkivallan tekijänä olemisella oli yhteys vertaisväkivallan tekijänä olemisen kanssa.

Perhesuhteita haavoittavaa

Aineiston tutkimuksissa nousi esille myös se, miten sisarusten välinen väkivalta kytkeytyy perhesuhteisiin. Sisarusten välinen väkivalta vaikutti sisarusten keskinäisiin väleihin ja yhteydenpitoon myös pidemmällä aikavälillä, aina aikuisuuteen asti. Kong ja Goldberg (2022) tutkivat lapsuudessa koetun perheväkivallan, joka piti sisällään sisarusten välisen väkivallan, yhteyttä aikuisuuden sisarussuhteisiin. Tutkimuksen tulosten mukaan lapsuudessa koettu perheväkivalta oli merkittävä aikuisuuden sisarussuhteiden ennustaja. Lapsuuden sisarusten välistä väkivaltaa kokeneet kokivat vähemmän emotionaalista läheisyyttä, samankaltaisuutta arvoissa sekä näkemyksissä sisarustensa kanssa aikuisuudessa, kuin he, jotka eivät olleet väkivallalle altistuneet. Sisarusten välisellä väkivallalla on kauaskantoisia vaikutuksia perhesuhteisiin.

Lisäksi tutkimuksissa nousi esille väkivaltaisen käyttäytymisen oppiminen perheen sisällä. Frazer ja kumppanit (2018) tutkivat sitä, miten iältään vanhempien sisarusten aggressiivinen käyttäytyminen vaikutti nuorempiin sisaruksiin. Heidän tutkimuksessaan havaittiin, että vanhemman sisaruksen korkeampi reaktiivinen aggressiivisuus liittyi samanaikaisesti nuoremman sisaren korkeampaan reaktiiviseen aggressiivisuuteen. Reaktiivisella aggressiivisuudella tarkoitetaan impulsiivista, ennakoimatonta aggressiivista käyttäytymistä. Tompsettin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa tuli esille myös väkivaltaisen käyttäytymisen siirtyminen perheen sisällä. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhtenä osa-alueena äidin ja lapsen välisen aggressiivisuuden suhdetta sisarusten väliseen aggressiivisuuteen. He havaitsivat, että äidin aggressiivinen käyttäytyminen kuten sanallinen tai ruumiillinen kuritus ennusti sisarusten välistä aggressiivisuutta. Myös Carvalhon ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa havaittiin yhteys sekä äidin että isän rankaisevan kurinalaisuuden ja sisarusten välisen aggressiivisuuden välillä. Heidän tutkimustuloksensa osoittaa, kuinka vanhempien aggressio lapsia kohtaan voi levitä sisarussuhteeseen, lasten ottaessa mallia vanhemmiltaan. Tutkimuksessa havaittiin myös, että äidin ja isän rankaiseva kurinalaisuus oli yhteydessä alhaisempaan perheen puheviestintään. Tämä tuo esille näkökulmaa perheen konfliktien ratkaisukeinojen siirtymisestä vanhemmilta lapsille ja niiden oppimisesta osana perhesuhteita.

6.2 Sisarusten välinen väkivalta sosiaalityön kontekstissa

Aineiston tutkimuksissa nousi esille erilaisia sisarusten välisen väkivallan ulottuvuuksia sosiaalityön kontekstissa. Sosiaalityön kontekstissa sisarusten välinen väkivalta näyttäytyi vaikeutena tunnistaa sisarusten välistä väkivaltaa, väkivaltaan puuttumattomuutena sekä tarvittavien

ja oikeanlaisten palveluiden puuttumisena. Seuraavissa kappaleissa kuvailen tarkemmin näitä aineiston tutkimuksissa esiin nousseita teemoja.

Yates (2018) nostaa esille sosiaalityöntekijöiden päätöksentekoprosessia koskien sisarusten välistä väkivaltaa. Tutkimuksessaan Yates (2018) on tarkastellut sosiaalityöntekijöiden päätöksentekoa tilanteissa, joissa sisarussuhteessa on tapahtunut seksuaalista väkivaltaa. Päätöksenteko liittyi sisarusten erottamiseen, kontaktiin ja yhdistämiseen. Tutkimuksessa havaittiin, että päätöksentekoa tuki ajattelu `sisarusten on parempi olla yhdessä`. Päätöksenteossa sisarussuhde ja lapset nähtiin haavoittuvaisina eikä lähtökohtaisesti seksuaalisesti pahaa toisilleen tarkoittavina. Lisäksi sisarussuhteet nähtiin ei-väkivaltaisina ja sisarussuhdetta pidettiin arvokkaana. Sisarussuhteen näkeminen näiden ohjaavien näkökulmien kautta sosiaalityössä, voi heikentää sisarusten välisen väkivallan tunnistamista sekä vähentää siihen puuttumista. Lisäksi myöhemmässä artikkelissa samaiseen tutkimukseen liittyen Yates (2020) kuvaa, kuinka sosiaalityöntekijät jopa ryhtyvät useisiin toimenpiteisiin pitääkseen yllä kehystä ei-väkivaltaisesta ja luontaisesti arvokkaasta sisarussuhteesta. Yatesin mukaan sosiaalityöntekijät kyseenalaistivat tapahtuneen väkivallan tai vastustivat tapahtuneen leimaamista väkivallaksi. He pyrkivät etsimään vaihtoehtoisia selityksiä tapahtuneelle tai jäivät odottamaan, että tapahtuma toistuisi tai että vastaavanlainen tilanne tapahtuisi uudelleen. Lisäksi he keskittyivät turvallisuuden varmistamiseen, jolloin uhrin kokemusten käsittely saattoi unohtua tai jäädä vähäiseksi.

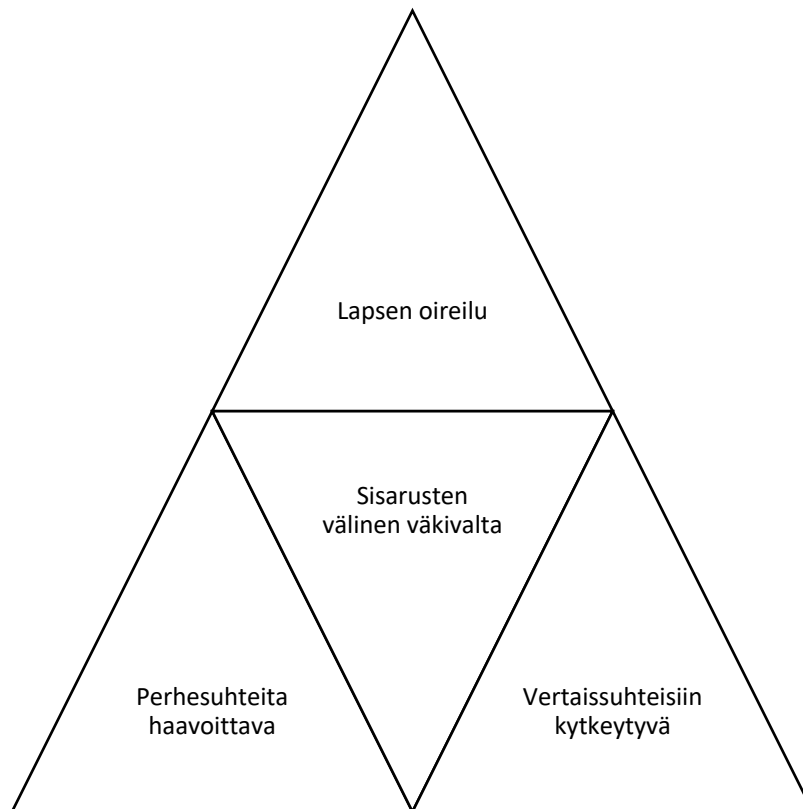
Myös Elliotin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa nousee esille, kuinka sisarusten välistä väkivaltaa kokeneet ovat kohdanneet siihen liittyvää puuttumattomuutta viranomaisten taholta ja kokevat, ettei sitä ole riittävässä määrin tunnistettu. Tutkimus on toteutettu Australiassa ja siihen on saatu vastauksia sisarusväkivaltaa kohdanneilta, heidän vanhemmiltaan sekä käytännön toimijoilta. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sisarusten välistä väkivaltaa kokeneet kokevat, että väkivaltaa on pidetty normaalina, sisarussuhteeseen kuuluvana. Lisäksi tutkimukseen vastanneet kokevat, ettei heitä ole uskottu, kun he ovat kertoneet väkivallasta. Elliotin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa nousee esille myös palveluiden piiriin pääsyn vaikeus. Vastajat ovat tuoneet esille, kuinka palveluiden piiriin on ollut vaikea päästä, erityisesti ilman vanhemman tai aikuisen apua. Palveluiden piiriin pääsemisen vaikeus voi liittyä siihen, ettei sisarusten välistä väkivaltaa ja sen vaikutuksia tunnisteta riittävästi. Palveluiden piiriin pääsemisen vaikeus voi liittyä myös siihen, ettei sisarusten välistä väkivaltaa kohdanneiden lasten ja perheiden auttamiseksi ole olemassa oikeanlaisia palveluita. Samaisessa tutkimuksessa myös käytännön työntekijät ovat nimenomaan

kuvanheet, kuinka sisarusten välisen väkivallan kokeneille olemassa olevat palvelut ja resurssit ovat puutteellisia eivätkä lastensuojelun toimenpiteet näyttäyty riittävinä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy yleisenä lähisuhdeväkivallan muotona, jolla on pitkäaikaisia sekä moninaisia negatiivisia seurauksia sekä yksilön että perheyhteisön hyvinvointiin kuin myös suhteessa muihin sosiaalisiin suhteisiin. Sisarusten välisellä väkivallalla on negatiivisia seurauksia lapsen elämään sekä yksilö että yhteisötasolla. Sen vaikutukset ulottuvat lapsen henkilökohtaisesta hyvinvoinnista perhesuhteisiin ja muihin lapsen sosiaalisiin suhteisiin kuten vertaissuhteisiin. Lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta sisarusten välisellä väkivallalla on merkittäviä haitallisia seurauksia mielenterveyteen, tunteiden säätely ja -käsittely taitoihin sekä muuhun riskikäyttäytymiseen. Väkivallan vaikutukset ovat pitkäkestoisia ja voivat pahimmillaan ulottua aina aikuisuuteen saakka. Näistä syistä sosiaalityön rooli sisarusten väliseen väkivaltaan vastaamisessa ei ole vain perusteltua vaan välttämätöntä. (Perkins & Meyers 2019). Myös tämän kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella sisarusten välinen väkivalta ilmiönä tulisi ottaa yhtenä lähisuhdeväkivallan muotona keskiöön osana lastensuojelun sosiaalityötä tarkastellessa lasten ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Aineiston tutkimuksissa sisarusten välinen väkivalta näyttäytyy sekä sosiaalisiin suhteisiin, perhesuhteisiin että lapsen ja myöhemmin aikuisen hyvinvointiin kytkeytyvänä. Sisarusten välinen väkivalta lisää lapsen omaa oireilua vaikuttaen lapsen mielenterveyteen ja hyvinvointiin sekä lisäämällä todennäköisyyttä riskikäyttäytymiseen. Se vaikuttaa lapsen keinoihin ja rooliin vertaissuhteissa toimimiseen sekä lisäksi se haavoittaa perhesuhteita. Tutkimusten mukaan väkivalta sisarussuhteissa lisää riskiä väkivaltaan vertaissuhteissa. Sisarusten välinen väkivalta kytkeytyy vahvasti sosiaalityön ja erityisesti lastensuojelun kontekstiin, jossa kohdataan sisarusten väkivallalle altistuneita ja/sekä sisarusten välisen väkivallan tekijöitä. Aineiston tutkimusten perusteella sisarusten välinen väkivalta sosiaalityön kontekstissa näyttäytyi väkivallan tunnistamattomuutena, siihen puuttumattomuutena sekä palveluiden puuttumisena. Kuviossa 1 on havainnollistettu sisarusten välisen väkivallan vaikutuksen moninaisuus.

Kuvio 1. Sisarusten välisen väkivallan vaikutukset

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulokset ovat samansuuntaisia aiempien tutkimustulosten kanssa sisarusten välisestä väkivallasta. Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu yhteyksiä sisarusten välisen väkivallan ja mielenterveyden haasteiden välillä (Bowes ym. 2014; Phillips ym. 2018). Aiemmissa tutkimuksissa on noussut myös esille yhteyksiä vertaissuhteissa tapahtuvan kiusaamisen ja sisarusten välisen väkivallan välillä (Ensor ym. 2010; Tippet & Wolke 2015). Perhesuhteiden merkitystä on tutkittu myös, ja jo aiemmin havaittu erityisesti vanhempien kasvatustyylien vaikuttavan sisarusten välisen väkivallan taustalla (Tippet & Wolke 2015; Eriksen & Jensen 2009).

Perkins ja Meyers (2019) ovat kuvanneet tapoja, joilla sosiaalityöntekijät voivat pyrkiä vastaamaan sisarusten väliseen väkivaltaan. Heidän näkemyksensä mukaan vanhempien ja sisarusten kanssa työskentelevien kouluttaminen sisarusten välisestä väkivallasta sekä interventiot lasten, vanhempien, perheiden ja aikuisten kanssa, joiden perheissä on sisarusten välistä väkivaltaa, ovat tärkeitä askelia sisarusten välisen väkivallan näkyvämmäksi tekemisessä. Lisäksi heidän näkemyksensä mukaan tärkeänä näyttäytyy politiikan luominen, joka koskee sisarusten välistä väkivaltaa joko suoraan tai vanhempien vastuun kautta sekä eri toimijoiden kouluttaminen sisarusten välisen väkivallan seurauksista.

Tulosten perusteella sosiaalityöhön tarvitaan enemmän tietoa sisarusten välisestä väkivallasta, sen seurauksista ja siihen kytkeytyvistä ilmiöistä, jotta sen tunnistaminen ja siihen puuttuminen voisi tulla helpommaksi. Tärkeänä näyttäytyy myös sen pohtiminen, millaiset palvelut olisivat toimivia ja vaikuttavia perheille, joissa havaitaan sisarusten välistä väkivaltaa. Koska sisarusten välisen väkivallan on todettu olevan yhteydessä perhesuhteisiin ja vanhempien kasvatustyyliin, on vanhemmuustyöskentely ja vanhempien kasvatustyön tukeminen myös tärkeä osa sisarusten välisen väkivallan ennaltaehkäisyssä. Sosiaalityöntekijöille tiedon lisääminen sisarusten välisestä väkivallasta tulisi toteutua jo opintojen aikana. Tietoa sisarusten väliseen väkivaltaan liittyen tulisi lisätä myös muille toimijoille, jotka työskentelevät lasten ja nuorten sekä perheiden kanssa. Tulosten perusteella tärkeänä näyttäytyy esimerkiksi koulussa työskentelevät aikuiset, jotka kohtaavat ja käsittelevät vertaiskiusaamiseen liittyviä tilanteita koulussa. Tulosten perusteella näyttää siltä, että koulukiusaamistilanteiden yhteydessä voisi olla tarpeen selvittää lapsen kotitilannetta, suhdetta sisaruksiin ja mahdollista väkivaltaa sisarussuhteissa. Myös Tippet ja Wolke (2015) ovat heidän tutkimuksensa perusteella todenneet, että kiusaamisvastaisissa toiminna tulisi ottaa huomioon lasten sisarussuhteet. Lisäksi nuorten mielenterveyspalveluissa aineiston perusteella sisarusten välinen väkivalta ilmiönä näyttäytyy suhteellisen yleisenä, jolloin myös mielenterveyspalveluissa työskentelevien on tärkeä olla tietoisia sisarusten välisestä väkivallasta, jotta mahdollinen väkivalta ei jäisi tunnistamatta.

Tässä tutkielmassa korostui sisarusten välisen väkivallan ja mielenterveyden yhteyksien lisäksi erityisesti tutkimukset, joissa nousi esille sisarusten välisen väkivallan yhteydet vertaissuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. Vähemmissä määrin nousi esille tutkimukset, joissa olisi tarkasteltu esimerkiksi vanhempien välisen väkivallan tai lapseen kohdistuvan väkivallan mahdollisia yhteyksiä sisarusten väliseen väkivaltaan. Jäin pohtimaan, voiko valikoituneisiin tutkimuksiin ja näiden aihepiireihin vaikuttaa ajallinen raja, jonka tässä kirjallisuuskatsauksessa toteutin. Voi olla, että ajallisesti laajemmalla haulilla olisi tullut toisenlaisia tuloksia. Sisarusten välistä väkivaltaa, sen yhteyttä mielenterveyden haasteisiin, vertaissuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan sekä perhesuhteisiin tulisi jatkossa tutkia tarkemmin myös suomalaisten lasten ja nuorten osalta. Mielityinen ja kumppanit (2022) ovat tarkastelleet sisarusten välisen väkivallan yleisyyttä 6. ja 9.luokkalaisilta Manner-Suomen ja Ahvenanmaan lapsilta ja nuorilta, mutta tärkeää olisi tarkastella väkivallan yleisyyden lisäksi myös ilmiöitä väkivallan taustalla ja sisarusten välisen väkivallan yhteyksiä muihin ilmiöihin. Sisarusten välistä väkivaltaa ilmiönä olisi tarpeen tutkia Suomessa myös osana lastensuojelun sosiaalityötä. Olisi tärkeää tarkastella millaisena sisarusten välinen

väkivalta näyttäytyy sosiaalityön kontekstissa, tunnistetaanko sitä ja miten siihen puututaan osana suomalaista palvelujärjestelmää.

LÄHTEET

Bender, Doris & Lösel, Friedrich. (2011). Bullying at school as a predictor of delinquency, violence and other anti-social behaviour in adulthood. *Criminal Behavior and Mental Health*, 21, 99–106.

Bildjuschkin, Katarina & Ewalds, Helena & Hietamäki, Johanna & Kettunen, Hanna & Koivula, Tanja & Mäkelä, Jukka & Nipuli, Suvi & October, Martta & Peltonen, Joonas & Siukola, Martta. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 1/2020.

Bowes, Lucy & Wolke, Dieter & Joinson, Carol & Lereya, Suzet & Lewis, Glyn (2014). Sibling bullying and risk of depression, anxiety, and self-harm: A prospective cohort study. *Pediatrics*, 134(4), e1032– e1039.

Elina, Eeva (2018). Sisarusten välisen väkivallan merkitykset internetkeskusteluissa. Pro-gradu tutkiema, Helsingin yliopisto.

Ensi- ja turvakotien liitto. Nettiturvakoti. Myös sisarussuhde voi olla väkivaltainen. <https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/vakivallan-monet-kasvot/#1540537909110-7f9e7225-ca98>

Ensor, Rosie & Marks, Alex & Jacobs, Loma & Hughes, Claire (2010). Trajectories of antisocial behaviour towards siblings predict antisocial behaviour towards peers. *Journal of Child Psychology and Psychiatry.*, 51, 1208–1216.

Eriksen, Shelley & Jensen, Vickie (2009). A push or a punch: Distinguishing the severity of sibling violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 24, 183–208.

Espelage, Dorothy & Low, Sabina & Rao, Mrinalini & Hong, Junn S., & Little, Todd D. (2013). Family violence, bullying, fighting, and substance use among adolescents: A longitudinal mediational model. *Journal of Research on Adolescence*, 24, 1–13.

Helsingin Sanomat (2022). Sisarusten välinen väkivalta on vaiettu ilmiö, ja mustelmat kuitataan helposti ”tavalliseksi nahisteluksi” – Aggression säätelyn ongelmiin pitäisi puuttua varhain.

Metsämuuronen, Jari (toim.) (2019). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki, International Methelp.

Mielityinen, Laura & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla & Fagerlund, Monica & Ellonen, Noora. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 2023:5.

McCombes, Shona (2019). How to write a literature review. Guide, Examples & Templates. <https://www.scribbr.com/methodology/literature-review/>

Meyers, Amy (2014). A call to child welfare: Protect children from sibling abuse. *Qualitative Social Work*, 13(5), 654–670.

Perkins, Nathan (2014). Parental Perceptions and Experiences of Physical and Emotional Violence between Siblings: A Mixed-Methods, Comparative Case Study. Virginia Commonwealth University.

- Perkins, Nathan & Rai, Abha & Grossman, Susan. Physical and Emotional Sibling Violence in the Time of COVID -19. *J Fam Viol* 37, 745–752 (2022).
- Perkins, Nathan & Meyers, Amy (2019). The manifestation of physical and emotional sibling abuse across the lifespan and the need for social work intervention. *Journal of Family Social Work* 23 (4): 338–56.
- Phillips, Debby A. & Bowie, Bonnie H. & Wan, Dorothy C. & Yukevich, Kelly W. (2018). Sibling violence and children hospitalized for serious mental and behavioral health problems. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(16), 2558–2578.
- Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina (2011). Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa *Sosiaalityön arvot ja etiikka. Toimittaneet Aini Pehkonen ja Marja Väänänen – Fomin*. Jyväskylä: PS-kustannus. 235-255.
- Relva, Carvalho & Fernandes, Monteiro & Mota, Pinheiro (2013). An exploration of sibling violence predictors. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 5(1), 47–61.
- Renner, Lynette & Schwab-Reese, Laura & Coppola, Elizabeth, & Boel-Studt, S. (2020). The contribution of interpersonal violence victimization types to psychological distress among youth. *Child Abuse & Neglect*, 106, 104493.
- Ruff, Saralyn & Durtschi, Jared & Day, Randal (2018). Family subsystems predicting adolescents' perceptions of sibling relationship quality over time. *Journal of Marital & Family Therapy*, 44(3), 527–542.
- Salminen, Ari (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisuja.
- Tippett, Neil & Wolke, Dieter (2015). Aggression between siblings: Associations with the home environment and peer bullying. *Aggressive Behavior*, 41(1), 14–24.
- Tucker, Corinna & Finkelhor, David & Turner, Heather & Shattuck, Anne (2014). Family dynamics and young children's sibling victimization. *Journal of Family Psychology*, 28(5), 625–633.
- Tucker, Corinna & Finkelhor, David & Turner, Heather (2020a). Family and friend social support as mediators of adolescent sibling victimization and mental health, self-esteem, and delinquency. *American Journal of Orthopsychiatry*. Advance online publication, 90, 703–711.
- Van Berkel, Sheila & Tucker, Corinna & Finkelhor, David (2018). The combination of sibling victimization and parental child maltreatment on mental health problems and delinquency. *Child Maltreatment*, 23(3), 244– 253.
- Winters, Katherine (2019). Physical and emotional sibling violence and child welfare: A critical realist exploratory study (unpublished doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses Database (No. 13806345).

Aineiston artikkelien lähdeluettelo

Yates, Peter (2018) “‘Siblings as Better Together’: Social Worker Decision Making in Cases Involving Sibling Sexual Behaviour”, *British Journal of Social Work*, 48(1), pp. 176–194.

Fite, Paula & O’Dell, Chloe & Doyle, Rachel & Tampke, Elizabeth (2021). Proactive and Reactive Aggression Towards Siblings Versus Peers. *Journal of Psychopathology & Behavioral Assessment*, 43(1), 12–20.

Piotrowski, Caroline & Cameranesi, Margherita (2021). Children Exposed to Intimate Partner Violence: Stability & Change in Sibling Aggression Over Time. *Journal of Child & Family Studies*, 30(3), 650–662.

King, Alan & Ballantyne, Sage & Ratzak, Abrianna & Knutson, Shane & Russell, Tiffany & Pogalz, Colton, & Breen, Cody (2018). Sibling Hostility and Externalized Symptoms of Psychological Distress. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 27(5), 523–540.

Toseeb, Umar & Wolke, Dieter (2022). Sibling Bullying: A Prospective Longitudinal Study of Associations with Positive and Negative Mental Health during Adolescence. *Journal of Youth & Adolescence*, 51(5), 940–955.

Yates, Peter (2020). “It’s Just the Abuse that Needs to Stop”: Professional Framing of Sibling Relationships in a Grounded Theory Study of Social Worker Decision Making following Sibling Sexual Behavior. *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(2), 222–245.

Glatz, Terese & Källström, Åsa & Hellfeldt, Karin & Thunberg, Sara (2019). Physical Violence in Family Sub-Systems: Links to Peer Victimization and Long-Term Emotional and Behavioral Problems. *Journal of Family Violence*, 34(5), 423–433.

Morrill, Mandy & Bachman, Curt & Polisuk, Brittany & Kostelyk, Katie & Wilson, Stephanie (2018). An Exploration of the Relationship between Experiences with Sibling Abuse and Peer Bullying: a Pilot Study. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 11(1), 113–120.

Valido, Alberto & Ingram, Katherine & Espelage, Dorothy & Torgal, Cagil & Merrin, Gabriel & Davis, Jordan (2021). Intra-familial Violence and Peer Aggression Among Early Adolescents: Moderating Role of School Sense of Belonging. *Journal of Family Violence*, 36(1), 87–98.

Fite, Pala & Tampke, Elizabeth & Díaz, Kathleen & Zax, Alexandra & Baca, Selena (2022). Bidirectional Links Between Sibling Aggression and Victimization. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 31(7), 962–980.

Kong, Jooyoung & Goldberg, Jaime (2022). Childhood exposure to family violence and adult sibling relationships. *Journal of Marriage & Family*, 84(4), 1046–1061.

Khan, Roxanne & Brewer, Gayle & Archer, John (2020). Genetic Relatedness, Emotional Closeness and Physical Aggression: A Comparison of Full and Half Sibling Experiences. *Europe’s Journal of Psychology*, 16(1), 167–185.

- Lopes, Patricia & Relva, Inés & Fernandes, Otelia (2019). Psychopathology and Sibling Violence in a Sample of Portuguese Adolescents. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 12(1), 11–21.
- Dirks, Melanie & Recchia, Holly & Estabrook, Ryne & Howe, Nina & Petitclerc, Amelie & Burns, James & Briggs-Gowan, Margaret & Wakschlag, Lauren (2019). Differentiating typical from atypical perpetration of sibling-directed aggression during the preschool years. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 60(3), 267–276.
- Frazer, Andrew & Fite, Paula & Stone, Katie & Clinkenbeard, Jayne (2018). Parental criticism moderates sibling influence on proactive and reactive aggression. *Journal of Child & Family Studies*, 27(12), 4025–4032.
- Tompsett, Carolyn & Mahoney, Annette & Lackey, Jennifer (2018). Sibling Aggression Among Clinic-Referred Children and Adolescents. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 47(6), 941–953.
- Elliott, Karla & Fitz-Gibbon Kate & Maher, JaneMaree (2020). Sibling violence: Understanding experiences, impacts, and the need for nuanced responses. *British Journal of Sociology*, 71(1), 168–182.
- Nowakowski-Sims, Eva (2019). An exploratory study of childhood adversity and delinquency among youth in the context of child-to-parent and sibling-to-sibling violence. *Journal of Family Social Work*, 22(2), 126–145.
- Gallagher, Annabella & Updegraff, Kimberly & Padilla, Jenny & McHale, Susan (2018). Longitudinal Associations Between Sibling Relational Aggression and Adolescent Adjustment. *Journal of Youth & Adolescence*, 47(10), 2100–2113.
- Relva, Inés & Alarcão, Madalena & Fernandes, Otilia & Carvalho, Joana & Fauchier, Angéle (2019). Sibling Conflict and Parental Discipline: The Mediating Role of Family Communication in Portuguese Adolescents. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 36(3), 295–304.
- Piotrowski, Caroline & Cameranesi, Margherita (2018). Aggression by Children Exposed to IPV: Exploring the Role of Child Depressive Symptoms, Trauma-Related Symptoms, & Warmth in Family Relationships. *Child Psychiatry & Human Development*, 49(3), 360–371.
- Dantchev, Slava & Wolke, Dieter (2019). Sibling bullying at 12 years and high-risk behavior in early adulthood: A prospective cohort study. *Aggressive Behavior*, 45(1), 18–32.
- Renner, Lynette & Boel-Studt, Shamra & Whitney, Stephen (2018). Behavioral Profiles of Youth Who have Experienced Victimization. *Journal of Child & Family Studies*, 27(5), 1692–1700.
- Lawrence, Timothy & Mcfield, Ariel & Byrne, Madeleine & Tarver, Sheree & Stewart, Tiah (2022). Depression and Substance Use as Consequences of Exposure to Family Violence: A Moderation Mediation and Self-Medication Hypothesis Study. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 16(1), 69–79.